

Šnipiškės

Šnipiškės – istorinis Vilniaus priemiestis, ne vieną šimtmetį buvęs vienintele tankiai apgyvendinta vieta dešiniajame Neries krante. Akstinu Šnipiškėms augti buvo pirmojo tilto per Nerį pastatymas XVI a. pirmoje pusėje, už kurio nusidriekė svarbus kelias į Ukmergę ir Rygą, o kiek vėliau atsirado dar viena atšaka, vedanti į Verkį. Tarp šių dviejų gatvių – dabartinių Šnipiškių ir Kalvarijų – formavosi priemiesčio branduolys. Vietovė pavadinimą gavo nuo XVI a. pab. prie

Ukmergės gatvės dvarą turėjusio Povilo Šnipkos pavardės. Priemiestis ilgainiui ėmė garsėti plytinėmis, todėl molingu gruntu turtinga vietovė statybine medžiaga aprūpino ne vieną iki šių dienų stovintį mūrinį senojo Vilniaus pastatą. Šiandien ši miesto dalis pasižymi didžiuliais kontrastais – medinių trobelių pašonėje stiebiasi stiklo bokštai, kasdien vyksta akistata tarp lėto ir greito gyvenimo būdų.

- Kuo ypatingas pokario individualių namų kvartalas Šnipiškėse?
- Iš kur atsirado Piromonto ir Skanseno pavadinimai?
- Kur dingio mažoji Ukmergės gatvės pastatų numeracija?

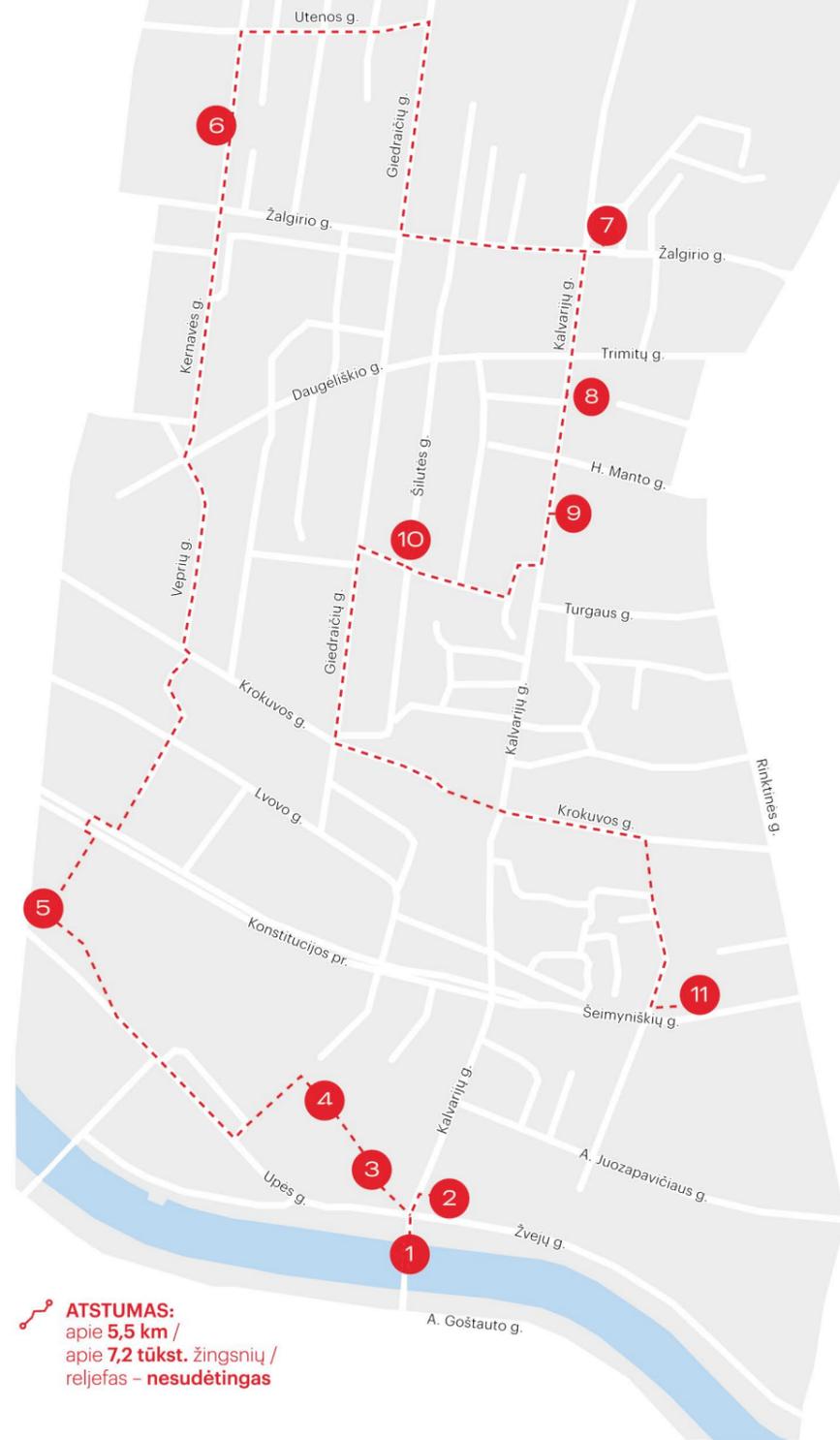
1 Žalioji tiltas

54.69144, 25.279959

Sekant istorine logika, kelionę po Šnipiškės teisingiausia pradėti nuo Žaliojo tilto. Vilnius gimė ir ilgą laiką vystėsi palei Vilnių kairiajame Neries krante, o į dešinįjį krantą ropštėsi sunkiai, persikelti per didesniąją upę buvo sudėtinga. Paspirtį šios miesto dalies plėtrai davė pirmojo tilto per Nerį pastatymas. Nors kryžiuočių žvalgai tokį statinį Vilniaus-Ukmergės kelyje mini dar 1386 m., tačiau konkrečių duomenų iš tų laikų neišliko. Kur kas tvirtesni faktai mus nukelia į XVI a.: 1529 m. Žygimantas Senasis pavedė LDK kancleriui ir Vilniaus vaivada A. Goštautui pasirūpinti mūrinio tilto per Nerį statybą, šią privilegiją 1530 m. gavo Vilniaus pilininkas U. Hozijus. Hozijus statybą baigė 1536 m., tačiau patyręs daug asmeninių išlaidų, tikėjosi atgauti pinigus per rinkliavas, už naudojimąsi ėmė mokesť. Tiltas turėjo savotišką

persikėlimo per Nerį „monopolį“ – po jo pastatymo buvo uždrausta bet kokių tiltų per Nerį statyba nuo Kernavės iki Bistryčios (dab. Baltarusija). Hozijaus tiltas tarnavo iki karo su Maskva 1655 m., vėliau buvo ne kartą perstatytas. Po XVIII a. vid. rekonstrukcijos dėl nudažymo žalia spalva jam prigijo nūdien vartojamas pavadinimas. Tiesa, po to tiltas dar ne sykį buvo griauamas ir atstatomas, keitė savo išvaizdą, o dabartinis jo variantas mus pasiekė iš 1952 m.

Žalioji tiltas

ATSTUMAS:
apie 5,5 km /
apie 7,2 tūkst. žingsnių /
reljefas – nesudėtingas

2 Raduškevičiaus rūmai

Kalvarijų g. 1
54.692422, 25.281467

XIX antr. p. gerai Vilniuje žinomas žmogus – miesto dūmos narys, sanitarinės komisijos pirmininkas, našlaičių globos ir kitokių labdaros organizacijų veikėjas, gydytojas Hilarijus Raduškevičius užsimojo pasistatyti neprastą rezidenciją. Tiesa, rūmų statyba ėjo ne itin sklandžiai, architektams sunkiai sekėsi išpildyti užsakovo lūkesčius. Per beveik dešimtmetį dėl kibirčių su projektuotojais, užsakovui ne kartą teko keisti architektus. Galų gale visos statybos užbaigtos 1900 m., tačiau tais pat metais Raduškevičius mirė, todėl rūmais pasidžiaugti nespėjo. Vėliau kompleksu naudojosi Raduškevičiaus giminaičiai, veikė chemijos mokykla, avalynės fabrikas „Progres“, Zingerių stiklo fabrikas ir kt. Deja, šiandien matoma tik dalis buvusios Raduškevičiaus rūmų didybės – 1959 m.

Kalvarijų g. buvo praplaita, išasfaltuota, nutiesta troleibusų linija, todėl vakarinė komplekso dalis 1962–1963 m. nugriauta. Dabar pastate įsikūrę Lietuvos architektų rūmai ir kitos įstaigos.

Raduškevičiaus rūmai

3 Šv. Rapolo bažnyčia

Šnipiškių g. 1
54.692789, 25.278754

Dabartinė Šnipiškių g. – tai istorinė Ukmergės gatvės pradžia. Būtent šiuo keliu praėityje traukė pirkliai pro Ukmergę į Rygą. XX a. antr. p. ir XXI a. pr. pasikeitęs gatvių trasoms, senojo kelio pradžia pervadinta ir palikta tik pėstiesiems, o kartu su šiuo pakeitimu dingio ir ankstyvoji namų numeracija. Šv. Rapolo bažnyčia ir jezuitų vienuolynas čia išliko XVIII a., pačioje baroko kulminacijoje, kai buvo statomos ar rekonstruojamos kitos Vilniaus baroko bažnyčios – Šv. Kotrynos, Lukiškių, Kalvarijų, Misionierių, – todėl jos visos panašios tarsi seserys. Istorijos bėgyje aplinkiniai ansamblio pastatai nukentėjo – caro laikais uždarius vienuolyną, buvo daromi pertvarkymai kariuomenės reikmėms, sovietmečiu nugriauta ant kalvelės prie tilto

stovėjusi kryžių nešančio Kristaus (vad. Šnipiškių Jėzaus) koplyčia, buvęs klebonijos namas. Išlikusiuose vienuolyno pastatuose įsikūręs Kultūros paveldo departamentas ir kitos įstaigos.

Šv. Rapolo bažnyčia

4 Naujasis miesto centras

54.694476, 25.276457

Praėjusio dešimtmečių po Antrojo pasaulinio karo, Vilniaus valdžia ėmėsi kurti naujo ir modernaus miesto centro viziją dešiniajame Neries krante. Tai buvo nauja, nes iki tol pagrindinė plėtra tradiciškai vyko kitapus upės. 1974–1975 m. duris atvėrė pirmieji stambūs čionykščiai pastatai: Vilniaus centrinė universalinė parduotuvė (kairėje) ir Buitinio aptarnavimo kompleksas (dešinėje), gatvelė tarp jų atitverta nuo motorinio transporto ir palikta

kaip modernus pasažas pėstiesiems. „Lietuvos“ (dab. „Radisson Blu“) viešbučio maketas brolių Algimanto ir Vytauto Nasvyčio sukurtas dar 1964 m., tačiau dėl lešų deficito buvo baigtas tik 1983 m. Vis dėlto du dešimtmečius jis buvo aukščiausiu Vilniaus pastatu (kol nebuvo TV bokšto) ir uždavė toną šiuolaikiniams centro dangoraižiams.

5 Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22
54.696638, 25.27056

1968 m. architektai G. Baravykas ir V. Vielius suprojektavo muziejaus pastatą pagal vėlyvojo modernizmo madą, tačiau jo užbaigimo teko palaukti iki 1980 m. Iki pat 1991 m. čia veikė LTSR revoliucijos muziejus. Uždarus muziejų, jį 1993 m. pakeitė nauja Nacionalinė dailės galerija, tačiau dėl blogos pastato techninės būklės 1999 m. ji buvo uždaryta. Projektavimas, konkursai ir statyba tęsėsi iki 2009 m. Tais metais švenčiant „Vilniaus – Europos kultūros sostinės“ minėjimą, ji vėl atvėrė duris lankytojams. Dabar tai vienas populiariausių miesto muziejų, jame galima pasigėrėti XX–XXI a. Vilniaus ir Lietuvos daile, rengiamos laikinos parodos, veikia Dailės informacijos centras, edukacijų erdvės, knygynas ir kavinė.

Nacionalinė dailės galerija

Filmo apie Šnipiškės „Šanxai Banzai“ režisierė Jūratė Samulionytė apie filmavimo rajone dienotvarkę: „Iki pietų visi miega. Atvažiuoji popiet – jau prasideda judėjimas. Kas darže, kas lauko virtuvėje, kas sodelyje su kaimynu šašlykiuką čirškina...“

6 Mūrinukų rajonėlis

54.705231, 25.276302

Už Žalgirio gatvės plyti didelė teritorija, žinoma kur kas mažiau nei medinė Šnipiškių dalis. Ankstyvajame sovietmetyje, iki 1962 m., Vilniuje gyventojams buvo leista statyti individualius namus. Tiesa, jie nepasižymėjo nei perdėtu ištaigingumu, nei patogių kvadratinų metrų skaičiumi. Visi jie buvo statomi pagal modifikuotus tipinius projektus, todėl pasivaikščioję greta esančiomis gatvėmis galite pamatyti nors ir ne identišku, bet vis dėlto labai panašių namų. Nemažai pastatų čia papuošti statybos data – vėliau beveik išnykusiu elementu.

7 Broniaus Laurinavičiaus skveras

Verkių g. 1
54.704077, 25.284239

Šis skveras susiformavo praeityje gana svarbiame Kalvarijų ir Verkių gatvių atsisakojime. Vėliau jis buvo panaudotas troleibusų žiedui įrengti, greta iškilo tipinis kino teatras „Tėvynė“ (dab. klubas „Legendos“). 2010 m. skveras pavadintas čia mįslingai žuvusio kunigo, disidento, Helsinkio grupės nario Broniaus Laurinavičiaus vardu. 1981 m. kunigas buvo mirtinai sužalotas savivarčio sunkvežimio „Maz-503“, tačiau visos žūties aplinkybės taip ir liko neišaiškintos, manoma, kad tai – saugumo tarnybų darbas. Siekiant įamžinti žymaus kunigo atminimą, 2010 m. erdvė papuošta Antano Kmieliausko skulptūra.

Dailininkė Agnė Juškaitė apie medinių namų rajonėlius: „Jie išsiskiria specifine netvarka, chaosu. Apskritai Vilnius man – miestas, kuriame yra šiek tiek kaimo. Kad ir vištos pačiame centre – tokia gyvybė, natūralus gyvenimas.“

9 Kalvarijų turgus

Kalvarijų g. 61
54.700331, 25.28306

Šiandien oficialiais turgaus įkūrimo metais laikomi 1903-ieji, kai pradėta tvarkyti aikštė, leidžianti čia įkurti nuolat veikiančią turgavietę. Neilgai trukus ji tapo viena svarbiausių miesto prekybos vietų, nes buvo patogiai pasiekiami gyvenantiems dešiniame Neries krante. Tarpukariu turgus kartais veikdavo kone visą parą – nuo 4 val. ryto iki 21 val. vakaro. Prekiauta ne tik maisto ar buitinių prekių, bet ir arkliais, juos noriai įsigydavo tuo metu mieste

šeimininkaujanti Lenkijos kariuomenė. Sovietmečiu turgavietė buvo pertvarkyta, iškilo trys nauji stalininės architektūros bruožų uždari specializuoti mėsos, pieno ir žuvų paviljonai. 2014–2015 m. turgus rekonstruotas, jis papildė naujais šiuolaikiškais pastatais. Šiandien Kalvarijų turguje galima rasti tiek kitur neaptinkamų pramoninių prekių, tiek aukštos kokybės maisto produktų tiesiai iš ūkininkų, tiek istoriko dėmesio verto antikvaro.

10 Medinės Šnipiškės

54.699958, 25.28009

Nuo XX a. 7 deš. miesto vystytojai kūrė naujojo miesto centro dešiniame krante vizijas, pagal kurias anksčiau ar vėliau medinių Šnipiškių neturėjo likti. Būtent dėl numatytos didžiulės plėtros ateityje Šnipiškės sovietmečiu nebuvo griauamos ir užstatomos tipiniais blokiniiais daugiabučiais namais, nors bandymų tai padaryti būta. Šiandien ši senojo gyvenimo būdo oazė atkiliai grumiasi su viršun kylančiais dangoraižiais, nepaisant to, ji tampa vis įdomesnė tiek vilniečiams, tiek užsienio turistams. Tikriausiai ne veltui jai buvo sugalvotas Skanseno – įspūdingo etnografinio muziejaus po atviru dangumi Švedijoje – pavadinimas. Sutinkamas ir dar vienas, istorinis Šiaudinės (Slomianka) vardas. Iki XIX a. antr. p. Šnipiškės vystėsi menkai, tačiau 1875 m. sudarytas naujas miesto plėtros planas davė paspartį augimui,

jo pagrindu nutiesta dab. Giedraičių ir gretimos gatvės, taigi dauguma išlikusių medinių namų šiame rajone mena XIX–XX a. sandūrą. Šilutės, Krokuvos, Daugėliškio ir S. Fino gatvėse galite atrasti ne tik medinės architektūros įvairovę (tikrąja žodžio prasme!), bet ir senojo akmeninio grindinio fragmentų. Pirmykštis apželdinimas liepomis išlikęs S. Fino gatvėje. Ji pavadinta iškilus žydų istoriko ir hebrajų kalbos puoselėtojo Samuelio Fino garbei.

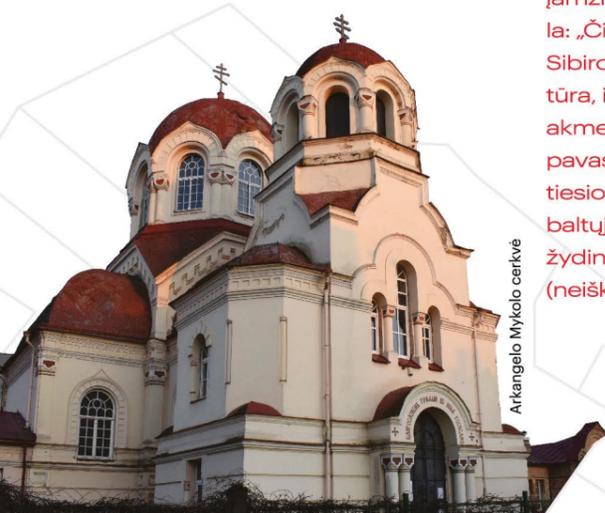
8 Arkangelo Mykolo cerkvė

Kalvarijų g. 65
54.701576, 25.283777

XIX a. pab. augančiose Šnipiškėse iškilo stačiatikių šventyklos poreikis, todėl 1891 m. miesto valdžia skyrė žemės jos statybai prie Kalvarijų g. Būsimoji cerkvė išsiskyrė tuo, jog ji buvo pirmoji, statyta ne tik kaip maldos namai, bet ir mokykla. Vėliau pagal panašų pavyzdį statytos cerkvės-mokyklos Naujiniukuose ir Žveryne. Arkangelo Mykolo cerkvės šoniniai priestatai buvo pritaikyti daugiau nei 160 mokinių, įrengtos atskiros patalpos mokytojams. Be parapijos tikinčiųjų ir moksleivių, dažnai komplekso lankytojais buvo Šiaurės miestelyje įsikūrusių dalinių kariškiai – artimesnės stačiatikių šventyklos nebuvo.

Per 1941 m. nacionalizaciją cerkvė neteko dalies buvusio valdų, jos buvo užstatytos daugiabučiais namais, garažais, todėl aplinka nuo XIX a. pab. gerokai paktusi. Vis dėlto maldos namai ir kadaise mokykla, o dabar šarvojimo reikmėms skirti priestatai išliko. Komplexą projektavo inžinieriai V. Merežkovskis ir M. Prozorovas.

Besikeičiančias Šnipiškės ne kartą įamžinęs fotografas Aurimas Strumila: „Čia ir šimtmetį stovintys namai iš Sibiro kedro rąstų, medinė architektūra, išdrožinėtos langinės, keletas akmenimis grįstų gatvių atkarpų, pavasarį – vienas kitą keičiantys ir tiesiog vibruojantys lyg „Versace“ baltųjų akacijų, šiukšlių konteinerių, žydinčių alyvų, dulketų gatvelių (neišklotų eurotrinkelėmis) kvapai.“

Arkangelo Mykolo cerkvė

11 Piromonto kolonija

54.694974, 25.287553

Piromonto pavadinimo kilmė paini – sutariama, kad prie upės ant kalno (*mont*) XVIII a. turėjo stovėti rūmai, tačiau vieni jų statytoju įvardija Vitebsko vaivada Pirą, kiti – Rumšiškių seniūną Piurą, o tretis – Vitebsko taurininką Petrą (todėl galima sutikti Petromonto ir Piromonto pavadinimus). Piromontu laikoma teritorija tarp Kalvarijų, Žvejų ir Rinktinės

gatvių. XIX a. pab. įtakingas Vilniaus bankininkas J. Montvila pagal vakarietišku fabrikų darbininkų gyvenamųjų kvartalų pavyzdį nusprendė pastatyti mūrinę namų koloniją Piromonte. 1898 m. pradėtas ir per keletą metų baigtas įvairių konfiguracijų butų ir kotedžų kvartalas, kurį projektavo mėgstamiausi J. Montvilos architektai A. Kleinas ir V. Stypulkovskis. Kvartalo gilumoje galite pamatyti išraiškingų plytų ir medžio dekoru elementų. Kleino ir Stypulkovskio tandemas kūrė ir kitas Montvilos finansuotas kolonijas Vilniuje – Rasų, Pohuliankos, Aguonų ir garsiąją Lukiškių.

Piromonto kolonija

Tradicinės šventės rajone:

- Kasmet Šnipiškėse nuotaikingai švenčiamos Užgavėnės, rugsėji – „Ruduo Šnipiškėse“, taip pat verta apsilankyti prieš Kalėdas, kai puošiama rajono eglė. Daugumos renginių vieta – „Drakono pieva“ (erdvė tarp Krokuvos ir Giedraičių g.).

Šnipiškės

Domina kiti rajonai? Ieškote apie juos išleistų lankstinių ten pat, kur radote šį!

www.neakivaizdinisvilnius.lt
FB: Neakivaizdinisvilnius
IG: neakivaizdinis_vilnius

Neakivaizdinis
VILNIUS

Neakivaizdinis
VILNIUS

Projekta įgyvendino Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius
Maršruto ir nuotraukų autorius Albertas Kazlauskas („Gatvės gyvos“)
Dizaino sprendimai „FOLK“
© Vilniaus miesto savivaldybė, 2020 © Albertas Kazlauskas, 2020